

Edebiyat ve Mitoloji İlişkisi Bağlamında Metin Savaş'ın Romanlarında Türk Mitolojisine
Ait Unsurların Kullanımı

Yüksek Lisans Öğrencisi Fatma Betül Tepe
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Serdar Şimşek
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Özet

İnsan ve toplumun davranış modellerinin arkaik unsurlarını izah eden mitoloji ile edebiyat arasında her zaman yakın bir ilişki olmuştur. Sözlü edebiyat geleneğinin ilk basamağını teşkil eden mitoloji etrafında oluşan bilgi ve düşünme biçimleri, daha sonraki yüzyıllarda ortaya çıkan yazılı kültür geleneği içinde de çeşitli işlevler üstlenmeye devam etmiştir. Özellikle modern dönemde üretilen edebiyat eserlerinin önemli kaynaklarından biri hâline gelen mitoloji, yeni anlatı ve sanat formlarında güncellenerek muhtelif anlamlar kazanmıştır. Bu dönemde kaleme alınan roman, hikâye şiir gibi pek çok edebiyat türünde mitsel temalar ile arketipler yoğun bir şekilde işlenir. Özellikle kaynağını Yunan ve Roma mitolojisinden alan anlatı, motif ve imgeler, modern edebiyat eserlerinde yeniden yorumlanır. Böylelikle ilkel ve geleneksel toplumlar tarafından üretilen mitik bilgi, modern toplumların zihniyet dünyasını şekillendirir, insan davranışlarına model teşkil etmeye devam eder.

Türk edebiyatında da mitoloji gerek klasik edebiyatta gerekse modern edebiyatta önemli kaynaklardan biridir. Fakat Türk mitolojisi ile ilgili bilgilerin son derece sınırlı olması, modern edebiyatta Türk mitolojisinden ilham alan eserlerin sayısını etkilemiştir. Diğer yandan Türk mitolojisi ile ilgili araştırmaların gelişmesiyle birlikte mitolojiyi esas alan yahut arkaik motif ve arketipleri kullanan pek çok eser kaleme alınır. Yakın dönemde postmodern roman tekniklerini başarıyla uygulayarak Türk edebiyatının özgün kalemlerinden biri olarak temayüz eden Metin Savaş da bu yazarlardan biridir. Yayımlanmış on üç eseri bulunan Metin Savaş, eserlerinde mitolojiden destana, masaldan efsaneye geniş yelpazedeki geleneksel anlatıyı bilinçli bir şekilde kullanır. Özellikle Erlik, Kargalar Derneği ve Çarşamba Karısı isimli romanları mitolojik öğeler üzerine inşa edilerek yazılmıştır. Bu çalışmada, yazar Metin Savaş'ın Erlik, Kargalar Derneği ve Çarşamba Karısı Cinayetleri isimli kurmaca eserlerindeki Türk mitolojisi ile ilişkisi incelenecektir. Yazarın kurmaca eserlerinde tespit edilen mitik unsurlar, çeşitli açılardan ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Folklor, Mitoloji, Edebiyat, Metin Savaş, Türk Mitolojisi.

The Use of Elements of Turkish Mythology in Metin Savaş's Novels in the Context of the Relationship between Literature and Mythology

Graduate Student Fatma Betül Tepe

Bilecik Şeyh Edebali University

Prof. Dr. Lecturer Prof. Dr. Serdar Şimşek

Bilecik Şeyh Edebali University

Abstract

There has always been a close relationship between mythology, which explains the archaic elements of human and social behavior models, and literature. The forms of knowledge and thinking formed around mythology, which constitutes the first step of the oral literary tradition, continued to assume various functions in the written cultural tradition that emerged in the following centuries. Mythology, which has become one of the important sources of literary works produced especially in the modern period, has been updated in new narrative and art forms and gained various meanings. In many literary genres such as novels, stories and poems written in this period, mythical themes and archetypes are intensively treated. In particular, narratives, motifs and images originating from Greek and Roman mythology are reinterpreted in modern works of literature. In this way, mythic knowledge produced by primitive and traditional societies shapes the world of mentality of modern societies and continues to serve as a model for human behavior.

In Turkish literature, mythology is one of the most important sources both in classical and modern literature. However, the extremely limited information on Turkish mythology has affected the number of works inspired by Turkish mythology in modern literature. On the other hand, with the development of research on Turkish mythology, many works based on mythology or using archaic motifs and archetypes are written. One of these authors is the novelist Metin Savaş, who has recently distinguished himself as one of the original writers of Turkish literature by successfully applying postmodern novel techniques. Metin Savaş, who has thirteen published works, consciously uses a wide range of traditional narratives from mythology to epic, from fairy tale to legend in his works. Especially his novels *Erlük*, *Kargalar Derneği* and *Çarşamba Karısı* were written by building on mythological elements. In this study, author Metin Savaş's fictional works titled *Erlük*, *Association of Crows* and *Wednesday Wife* and their relationship with Turkish mythology will be analyzed. The mythical elements identified in the author's fictional works will be discussed from various angles.

Keywords: Folklore, Mythology, Literature, Metin Savas, Turkish Mythology.

Giriş

Yaşamın ilk çağlarından itibaren evreni ve çeşitli olayları anlamlandırmaya çalışan insanoğlu, birtakım inanç anlatıları ve sembolleri üretmiştir. Bu anlamlandırma çabasıyla teşekkül eden mitolojik anlatı ve semboller, insanoğlunun varoluşsal problemlerine izah getirmesinden başka ihtiyaç duyduğu pek çok soruya çözüm getiren bir kaynak niteliğine sahip olmuştur. İlkel insan bilincinin ürettiği mitik birikimin, kutsal ve gerçek bir öykü kabul edilmesi (Eliade, 2018) ile birlikte toplumların kültürel dünyalarını da şekillendirmiş, nihayetinde kültürel davranışlarını yönlendiren temel inanç ve düşünme sistemi hâlini almıştır. Bu açıdan birtakım sembol ve imgelerle örülen mitolojik anlatılar, daha sonraki devirlerde üretilen sanat faaliyetlerinin arka planını oluşturmuş, özellikle edebiyatın vazgeçilmez başvuru kaynakları arasında yer almıştır.

Sözlü edebiyat geleneğinin ilk basamağını teşkil eden mitoloji etrafında oluşan bilgi ve düşünme biçimleri, daha sonraki yüzyıllarda ortaya çıkan yazılı kültür geleneği içinde de çeşitli işlevler üstlenmeye devam etmiştir. Modern dönemde üretilen edebiyat eserlerinin önemli kaynaklarından biri hâline gelen mitoloji, yeni anlatı ve sanat formlarında güncellenerek muhtelif anlamlar kazanmıştır. Bu dönemde kaleme alınan roman, hikâye, şiir gibi pek çok edebiyat türünde mitsel temalar ile arketipler yoğun bir şekilde işlenmiş, mitik sembol ve imgeler yeni edebî metinlerin sıkça göndermede bulunduğu, ihtiva ettiği anlamları yeniden yorumlandığı temel malzemelerden birini teşkil etmiştir. Özellikle kaynağını Yunan ve Roma mitolojisinden alan anlatı, motif ve imgeler, modern edebiyat eserlerinde yeniden işlenerek mitik bilincin ürettiği sembol dünyası modern çağa taşınmıştır. Aynı şekilde ilkel ve geleneksel toplumlar tarafından üretilen mitik bilgi, modern toplumların zihniyet dünyasını şekillendirmiş, insan davranışlarına model teşkil etmeye devam etmiştir.

Türk edebiyatında da mitoloji gerek klasik edebiyatta gerekse modern edebiyatta faydalanılan kaynakların başında gelmektedir. Fakat Türk mitolojisi ile ilgili bilgilerin son derece sınırlı olması, modern edebiyatta Türk mitolojisinden ilham alan eserlerin sayısını ve niteliğini etkilediği söylenebilir. Diğer yandan Türk mitolojisi hakkında elde edilen bilgilerin artmasıyla birlikte Türk edebiyatında da Türk mitolojisini esas alan yahut arkaik motif ve arketipleri kullanan pek çok eser kaleme alınır. Muhtelif türlerde kaleme alınan edebî metinlerde, Türk mitolojisine ait motif ve semboller yeniden yorumlanarak çağdaş bir forma dönüştürülür. Yakın dönemde postmodern roman tekniklerini başarıyla uygulayarak Türk edebiyatının özgün kalemlerinden biri olarak temayüz eden romancı Metin Savaş da bu yazarlardan biridir. Yayımlanmış on üç eseri olan Metin Savaş, eserlerinde mitolojiden destana, masaldan efsaneye geniş yelpazedeki geleneksel anlatıyı bilinçli bir şekilde kullanır. Özellikle Erlik, Kargalar Derneği ve Çarşamba Karısı isimli romanları mitolojik öğeler üzerine inşa edilerek yazılmıştır. Bu çalışmada, Metin Savaş'ın Erlik, Kargalar Derneği ve Çarşamba Karısı Cinayetleri isimli kurmaca eserleri, Türk mitolojisi ile ilişkisi bakımından incelenecektir. Yazarın kurmaca eserlerinde tespit edilen mitik unsurlar, çeşitli açılardan çözümlenmeye çalışılacaktır.

Metin Savaş'ın Romanları ve Türk Mitolojisi

Mitoloji ile edebiyat arasındaki sıkı ilişki konusunda hemfikir olan araştırmacılar, mitik sembol ve objelerden yararlanan edebî metinlerin çözümlenmesinde, mitik unsurların tespit edilmesi gerektiğini belirtirler. Zira edebî metinde muhtelif amaç doğrultusunda kullanılan mitik

17. Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Kongresi Tam Metinleri

unsurlar, sembol, alegori ve karakter şeklinde yeniden üretilirler. Dolayısıyla sanatkarların kendi yorum ve tasarrufları neticesinde üretilen edebî metinlerin mitsel yönlerinin tespit edilmesi oldukça önem arz etmektedir (Tökel, 2001: 69-70).

Son yıllarda kaleme aldığı eserler ile Türk edebiyatında roman türüne dikkate değer katkılar sunan yazarlardan biri olan Metin Savaş, söz konusu eserlerinde bilinçli bir şekilde Türk folkloruna ait mit, destan ve efsanelerden geniş bir biçimde yararlanır. Genellikle postmodern edebiyat akımının tekniklerini kullanan yazar, metinlerarası yöntemle pek çok metne ve kaynağa göndermede bulunur ve okuyucuyu bu tür anlatılara yönlendirir. Onun ilişki kurduğu metinler arasında dinî, modern ve bilimsel kaynakların yanında Türk folkloruna ait geleneksel anlatı ve kahramanlar da yer alır. Özellikle Dede Korkut, Oğuz Kağan, Erlik, Umay Ana, Çömçe Gelin yazarın kurmaca eserlerinde sıklıkla işlenir (Öztürk, 2018). Bu bakımdan yazar, Türk kolektif belleğinin aktarıcısı ve taşıyıcısı olan geleneksel anlatı ve kahramanları, kurmaca eserlerinde günümüz dünyasına ait kurgu ve karakterlerle buluşturarak yeniden yorumlar. Başka bir ifade ile mitik bellekte üretilen anlatı ve semboller, yeni kurgu ve anlam dünyası içinde güncellenir. Onun “Erlik”, “Kargalar Derneği” ve “Çarşamba Karısı Cinayetleri” isimli kurmaca eserleri, Türk mitolojisine ait unsurlar bakımından oldukça zengindir.

Erlik

Metin Savaş’ın 2012 yılında yayımladığı “Erlik” isimli romanı, isminden de anlaşılacağı üzere Türk mitolojisine ait unsurlardan yararlanan ve bu unsurları yeniden yorumlayan bir anlatı olarak karşımıza çıkar. Yazarın Erlik hakkındaki düşüncelerinin bir yansıması olan söz konusu roman, Türk mitolojisinde yer altı ve kötülük tanrısı olarak bilinen mitik varlığın modern dünyadaki yorumunu esas alır. Türk mitolojisi ile ilgili kaynaklarda dünyanın yaratılışında Tanrı Kудay ile birlikte rol alan, kötülüğün simgesi kabul edilen Erlik’in kökeni ve tanrısallığı hususunda çeşitli tartışmalar bulunmaktadır. İbrahim Dilek, Türk Mitoloji Sözlüğü isimli çalışmasında Erlik hakkında şu bilgileri verir:

“Erlik, Aybistan olarak da adlandırılır. Ülgen’le birlikte dünyayı yarattığına inanılır. Ülgen, iyi ve mükemmel şeyleri yaratırken o, kötü ve kusurlu olanları yaratmıştır. Yer altında yaşar ve oradan insanlara hastalıklar ve felaketler gönderir. Bazen de yeryüzüne elçilerini gönderip insanlara zulmeder. İnsanların ruhunu alıp altığı oroon adı verilen yer altına indirir, burada kendisinin hâkim olduğu bir mahkemede yargıladıktan sonra onu kendisine uşak, hizmetkâr yapar. İnsanlar onun kötülüklerinden korunmak için, ona kurban sunarlar.” (Dilek, 2021: 311).

Sibirya Türklerinin mitolojik inançlarında yer alan Erlik, insanlara zarar veren, hastalıklar ve felaketler göndermek suretiyle yeryüzünde kaosu hâkim kılmaya çalışan mitik bir varlık olarak tasavvur edilir. Mitik düşüncede şekillenen Erlik, Türk mitolojisini esas alan yeni kurmaca metinlerde yeniden işlenerek modern çağa taşınmıştır. İşte bu tür örneklerden biri Metin Savaş’ın Erlik isimli romanıdır. Postmodern edebiyat tekniklerine başvurarak eserini kurgulayan yazar, Erlik’i mitik anlamından yola çıkarak kendi yorumuyla yeniden ele almıştır. Nitekim romanda tasvir edilen Erlik artık yer altında yaşayan mitik bir sembol değildir. Romanda, Erlik, insan suretine bürünerek, insanların arasında kötülük saçan biri olarak görülür. Metin Savaş’ın “Umay Ana’nın Çalıkuşları Mitolojiyi Yorumlarken” isimli kitabında Erlik şu şekilde ele alınmaktadır:

17. Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Kongresi Tam Metinleri

“Kötülükle doldurulmuş yeraltı ruhlarının şefi Erlik/İblis gerçekten var mıdır düşüncesinin fantastik hevesle içimizde kabartmak yerine kötülüğün insan yaşamındaki fiili mevcudiyetine kafa yormak en kestirme çıkış yolumuzdur... Dinleri reddedenler, “Erlik/İblis hayal ürünüdür” yargısına kolayca varabileceklerdir. Bununla birlikte, inancı ne olursa olsun, herkes kötülüğün mevcudiyetini kabul ediyor. Erlik/İblis bir temsil de olsa onun temsil ettiği kötülüğün kendisi temsil değildir.” (Savaş, 2022: 165)

Bu alıntının ortaya koyduğu gibi yazar, Erlik’in Türk mitolojisindeki mevcut özelliklerini, modern hayata uyarlar. Ona göre Erlik, dünyada hâlihazırdaki cinayet, savaş ve ahlaksızlık gibi insanoğlunun kendi elleriyle yapmış olduğu kötülüğü/şeytanlığı sembolize etmektedir. Dolayısıyla mitik dönemde kötülüğün sembolü olan Erlik, yazarın kurgusunda toplumsal yozlaşma, ahlaksızlık ve kötülüğün eleştirisinde kullanılır. Bu tür bir kullanım, yazarın mitik düşünce ile modern hayat arasındaki ilişki biçiminin sürekliliğini göstermesi açısından oldukça anlamlıdır.

Romanda Erlik olarak işlenen karakter Suat Katran’dır. Hikâye içinde hikâye tekniğini kullanarak macerası anlatılan bu kahraman, romanda iki farklı karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk olarak Sibel İpekçi’nin “Rıhtımda Bir Gece” isimli romanında karşımıza çıkan bu kahraman Erlik’in insan vücuduna bürünmüş bir hâli gibidir.

“Belki ben de seni işgal etmek istiyordum. Ama seni o ırz düşmanı adam gibi kirletmeyeceğim. Bedenini değil, ruhunu işgal edeceğim.... Seni işgal eden o adamla aramdaki fark da bu zaten. Ruhunu şeytana sat ve hayata tutun.” (Savaş, 2012: 89).

“Ben artık bir yer altı ruhuyum.” (Savaş, 2012: 125).

Rıhtımda Bir Gece isimli uzun hikâyede bahsi geçen bu kahraman yaşadığı olaylar sebebiyle yer altına saklanmış ve kendisini şeytan olarak tanımlamıştır. Romanın asıl kahramanı olan Suat Katran ise bundan çok daha farklıdır. Onu Erlik olarak tanımlayan kişi şizofreni özellikler gösteren ve alkol problemleri olan Feridun Öküztepen’dir. Kendisini Arkarların lideri olarak kabul eden bu kahraman Balıkesir’i Erlik ve Körmeslerden kurtarmayı hedeflemektedir. Ona göre Suat Katran Rıhtımda Bir Gece isimli uzun hikâyedeki kahramandan çok daha kötüdür ve Balıkesir’i istila etmeyi hedeflemektedir:

“Şık giyimli bir adam mı dedin?”

“Saçı jöleli bir adam.”

“O bizim reisimizdir. O bizim başbuğumuz.”

“Başbuğu?”

“Erlik.”

“Erlik?”

“Bütün Körmeslerin lideri.”

“Hani bu şehirde senden başka Körmes yoktu?”

“Benden habersiz gelmiş de olabilirler.”

“Sizler nereden geliyorsunuz?”

"Karanlıklar ülkesinden!"

...

Şhrimi istila etmenize göz yummayacağım. Önceleri yalnızca sen vardın. Giderek çoğalacaksınız. Bunu hissedebiliyorum. O kadar ki, nihayet lideriniz bile şehrimde gelmiş. Erlik'in Balıkesir'i ifsat etmesine göz yummayacağım." (Savaş, 2012: 131-132).

Romanın esas karakterlerinden olan Feridun Öküztepen çocuk yaşta babasını ve annesini kaybetmiş ve teyzesinin yanında büyümüştür. Çocukken Balıkesir'de bazı ahlaksız olaylara şahit olan Feridun, psikolojik buhranlarla boğuşan biridir. O, kötülüğün temsilcisi Körmeslerle mücadele eden Arkarların geçmişteki lideri olan büyük dedesinin vazifesini üstlenmiş ve kendisini Balıkesir'in koruyuculuğuna vakfetmiştir. Romanda Körmesler ile Arkarlar arasında iyilik ve kötülüğün mücadelesi işlenir. Anlatıdaki karakterlerin eylemleri de bu mücadelenin yansımalarını oluşturur. Zira körmös olarak nitelendirilen kötücül güçler, Türk mitik inançlarında iyi ve kötü ruhlar olarak kategorize edilseler de genellikle Erlik'e bağlı kötü ruhlar olarak anılırlar (Dilek, 2021: 541-542). Romanda Erlik'e bağlı kötücül varlıklar olarak tasvir edilen körmesler, bilhassa ana karakter Feridun Öküztepen'in psikolojik buhranlarının temel sebebidir. Zira bu kötücül güçler, mevcut düzeni tehdit etmekte ve insanlara felaketler getirmektedir. Onun Körmeslerle olan diyalogları ilk bölümden son bölüme kadar işlenmiştir:

"Feridun'un revolveriyle göğsünden vurduğu ama deviremediği karaltının adı Körmes idi." (Savaş, 2012: 31).

"Körmes sağ elinin parmaklarına tabanca süsü vererek kebab salonunun camının ardından Suat Katran'a doğru nişan aldı, sonra hayali tetiği çekti ve ateşledi." (Savaş M. , 2012, s. 69)

"... Şeyh Lütfullah Camii önündeki otoparkın dibinde kendisine her zaman musallat olan Körmes'i gördü." (Savaş, 2012: 131).

"Annemle babamı Körmeslerin öldürdüğünü düşünüyorum."

"Feridun karşılık vermeyerek dersane çıkışı önünde gördüğü Körmes'e lacivert gözlerini dikti: "Liseli öğrencilere sigara içmeye sen teşvik ediyorsun!" Feridun bunu hançeresiyle değil zihniyle söylemişti ama Körmes kendi imkanlarıyla söyleneni işitmişti: "Benim işim bu!" (Savaş, 2012: 163).

"Harap evin her tarafı Körmeslerle doluydu. Orada belki yüzlerce Körmes vardı ve bütün Körmesler öpüşen çifte bakıp küstahça gülüşüyorlardı." (Savaş, 2012: 207).

Romanda Körmeslerle mücadele eden Arkarlar ise, geçmişten günümüze değin varlığını devam ettiren gizli bir teşkilat olarak sunulur. Romanda iyiliği temsil eden karakterlerin ailelerinin bu gizli yapıya mensup oldukları anlatılır. Zira Feridun Öküztepen'in dedesi de "Körmeslerin hasmı" olarak bilinen teşkilatın Balıkesir'deki lideridir. Anlatıda Arkarların geçmişteki faaliyetleri hakkında şu bilgiler verilir:

"Türkiye'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkacağını Akarların lideri biliyordu. Büyük büyük babama gönderdiği mektupta bunu açıkça yazmıştı. 'Osmanlı'nın mağlup olması mukadderdir.' diyordu mektupta. Ve bazı öngörülerde bulunuyordu: 'Cihan savaşını kaybedersek memleket behemehal işgal edilecektir. Bunun önünü almak lazımdır.' Akarların lideri mektupta vaziyeti tafsilatıyla anlattıktan sonra büyük büyük babama bir görev tevdi ediyordu: 'Memleket işgal edilecek olursa sen Balıkesir'den direniş hareketini

17. Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Kongresi Tam Metinleri

örgütleyecek ve silaha sarılıp direniş hareketini başlatacağın. Ama daima geri planda duracaksın. Direniş hareketinin başında bulunduğunu kimse bilmeyecek. Senin mukaddes görevin budur. Körmesler bu direniş hareketini baltalamaya çalışacaklardır. Dikkatli ol aziz kardeşim.” (Savaş, 2012: 151).

Yukarıda çeşitli alıntılarla anlatmaya çalıştığımız bu mitolojik ögeler, Türk mitolojisinde var olandan oldukça farklıdır. Metin Savaş romanını modern dünyaya uyarlayarak insanlığın işlediği suçlar çerçevesinde yeniden kaleme almıştır. Yer altında yaşayan Erlik’ten daha çok yeryüzünde yaşayan ve insanların arasında kol gezen kötülükler anlatılmıştır. Kısaca Metin Savaş, Altay mitik metinlerinde var olan Erlik’in yeryüzündeki tehditlerini, modern insan için de geçerli olduğunu göstermeye çalışmıştır.

Çarşamba Karısı Cinayetleri

Çarşamba geceleri, Türk halk inanışlarında cinlerle ilişkilendirilmiştir. Özellikle Anadolu coğrafyasında ortaya çıkan anlatılarda çarşamba gecelerine ait çeşitli tabular ve yasaklar bulunmaktadır (Polat, 2018: 179). Buna göre salıyı çarşambaya bağlayan gecelerde ya da çarşambayı perşembeye bağlayan gecelerde ortaya çıkan Çarşamba Karısı, eski Türk mitolojisinde evdeki çocukları kaçırdığına inanılan, insanlara görünerek kişinin delirmesine yol açan, hortlak, hayalet gibi bir varlık olarak kabul edilir (Dilek, 2021: 239).

Metin Savaş’ın İstanbul’da Karnaval Üçlemesinin son kitabı olan Çarşamba Karısı Cinayetleri de çarşambayı perşembeye bağlayan gecelerde işlenen cinayetleri, Türk kültüründeki Çarşamba Karısı ile ilişkilendirerek anlatmaktadır. Fakat roman boyunca karşılaşılan Çarşamba Karısı, Türk mitolojisindeki kötücül varlıklardan biri olan Al Karısı/Kara Albastının özelliklerini taşımaktadır. Yazar, mitolojideki iki kötücül varlığı birleştirmiştir. Bilindiği üzere Al Karısı, Türk coğrafyasında ve Türk kültür ekolojisine sahip Ermeni, Gürcü ve diğer Kafkasyalı halkların kültüründe de oldukça hâkim bir inanıştır (Çobanoğlu, 202: 134). Genel olarak lohusalara ve çocuklara musallat olan bu yaratık bazen de erkeklere, yolculara, atlara ve hamile kadınlara musallat olmaktadır (Yeşil, 2012: 92). İğne ya da çuvaldız batırmak, üzerine zift dökmek, Al Karısı’nı yakalamak ve etkisiz hâle getirmek için kullanılan yöntemlerdendir (Dilek, 2021: 56). Anadolu anlatılarına göre yaşadığı yer olarak ağıllar, samanlıklar, viranelikler, çeşme ve su kaynaklarıyla nehir kıyılarında bulunduğu tespit edilmiştir (Dilek, 2021: 57).

Metin Savaş’ın romanında Al Karısı ve Çarşamba Karısı’nın birlikte kullanıldığı şu örnek önemlidir:

“Çarşamba Karısı sen misin?”

“Kavuşacak. Çarşamba Karısı hürriyetine kavuşacak. Çengelliğneyi çıkarabilirsek kavuşacak.”

Yukarıdaki alıntıdan da anlaşılacağı üzere yazar romanında Al Karısı ve Çarşamba Karısı’nı aynı mitolojik simge olarak kullanmayı tercih etmiştir. Fakat roman boyunca leitmotif olarak karşımıza çıkan sembol Umay’dır. Umay sembolü, Kül Tigin, Bilge Kağan ve Tonyukuk yazıtlarında Tanrıça olarak karşımıza çıkmaktadır (Potapov, 1996: 215-217). Bu yazıtlarda Umay bir Tanrıça olarak aktarılmıştır fakat aradan geçen zaman sebebiyle Umay’ın işlevleri değişmiş ve daha çok çocukların koruyucusu olarak kalıplaşmıştır (Bayat, 2007: 47).

Fuzuli Bayat’a göre Şamanlık, Umay’ı iki gruba ayırmıştır:

17. Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Kongresi Tam Metinleri

a. Etnografik literatürde çocukların, annelerin ve aile ocağının koruyucusu olan Umay. Bu Umay, Orhun Yenisey abidelerinde Gök Tanrı ile birlikte Türk milletinin ve Türk devletinin koruyucusu gibi işlevselleşmiştir.

b. Çocukları öldüren Kara Umay ki, buna bazı Altay kavimlerinde Kara May da denilir. (Bayat, 2007: 48)

Fuzuli Bayat'a göre Umay'ın ikiye ayrılmasının sebebi düalizm değildir. O tarihî gelişim sürecinde Umay'ın değişime ve dönüşüme uğradığını savunmaktadır (Bayat, 2007: 48).

Romanda Umay'ın bu iki türevini kullanmayı tercih eden yazar, bunları Çömçe Gelin ve Al Karısı/Çarşamba Karısı olarak değiştirmiştir. Romanda Umay Ana'nın türevleri olarak karşımıza çıkan bu mitolojik varlıklar şu şekilde ele alınmıştır:

"Umay Ana kişilik bölünmesine uğradığında Çömçe Gelin ve Çarşamba Karısı şeklinde ayrışıyor. Zivircik yoldaşımın ifadesine göre gazal gözlü genç kadın rüyalarında "tek idim iki oldum" diye sayıklamaktadır. Çömçe Gelin müspet iken Çarşamba Karısı menfidir. İlki doğurgan, ikincisi ölümcüldür. Ne var ki erkek milleti için ölümcüldür. Kadın milletine herhangi bir şekilde zarar veren erkeklere yönelik ölüm kasmaktadır. Çarşamba Karısı'nın upuzun alaca fistanına çengelliğe geçirmeyi başarabilirse onu tutsak ediniyor ve ona farklı amaçlarla her türden cinayeti işletebiliyor." (Savaş, 2018: 169).

Yukarıdaki alıntıdan da anlaşılacağı üzere Metin Savaş romanında ele almış olduğu Alkarısı'nı hem Çarşamba Karısı olarak nitelemekte hem de Umay'ı Al Karısı ve Çömçe Gelin olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Onun bu konudaki asıl düşünceleri ise yazarın "Umay Ana'nın Çalikuşları Mitolojiyi Yorumlarken" isimli kitabında yer alır:

"Umay Ana'nın biri olumlu ve biri olumsuz iki zıt türevi vardır Umay Ana'nın olumlu türevi doğurgan Çömçe Gelin'dir. Umay Ana'nın olumsuz türevi ise ölümcül Albastı Karısıdır. Alkarısı da dediğimiz bu olumsuz türev loğusa anneye ya da bebeğine zarar vermeye çalışıyor. (Savaş, 2022: 99)

Romanda ise bunun sebebini yazar şu cümlelerle açıklar:

"Umay Ana niçin ikiye bölünmektedir bunu idrak etmek bence o kadar da güç değil. Her şey zıttı ile kaimdir ilkesini yeniden keşfetmenin âlemi yok." (Savaş, 2018: 170).

Hem Çarşamba Karısı Cinayetleri romanından hem de Umay Ana'nın Çalikuşları Mitolojiyi Yorumlarken isimli kitaptan yapılan alıntıdan anlaşılacağı üzere Metin Savaş, Umay Ana'nın mitolojik sembolünü kullanarak onu yeniden yorumlamıştır. Bunu yaparken hem Çömçe Gelin'den hem de Al Karısı'ndan yararlanmış ve bunlara yeni anlamlar yüklemiştir.

Umay'ın kuş motifini de kullanan yazar, bilinçli olarak ikiz kardeşlerden birine Kumru diğerine ise Sumru ismini vermiştir. Altaylarda var olan Umay anlatılarında Umay kuş şeklindedir. Bu sebeple bazı yerlerde Kuş - Ene olarak adlandırıldığı bilinmektedir (Geybullayev & Rızayeva, 1999). Ayrıca roman kahramanı Zivircik'de gazal gözlü Sumru'ya sürekli kuş isimleriyle seslenmektedir.

"Bakınız minik serçem... İzah etmeye çalışayım:" (Savaş, 2018: 34)

"Nedir kınalı kecliğim?" (Savaş, 2018: 120)

17. Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Kongresi Tam Metinleri

Romanın başında Sumru olarak gördüğümüz ve gazal gözlü olarak tabir edilen -asıl adı Kumru'dur- Sumru'nun özellikleri Çömçe Gelin'e benzemektedir. Bunun yanında gerçek Sumru'nun özellikleri ise Çarşamba Karısı/ Al Karısına benzetilmiştir:

"Sumru gülümsüyordu. Umay Ana seslenince başını pencereden içeriye soktu. Küçük kızın sırtındaki uzun beyaz entari tarazlanınca, kızıla çalan sarı saç dalgalanınca Umay Ana tahta kepçeyi onun eline tutuşturdu. Sol kolunun altında bez bebek.

Yedi guguk kuşu

Yedi gece öter

Yedi gündüz öter

Küçük kız tahta kepçeyi muhayyel bir kazana daldırıp görünmeyen sıvıyı usul usul karıştırmaya durdu. Tek idim iki oldum." (Savaş, 2018: 101)

"İkiz kardeşlerden gazal gözlü olanın gerçek adı Kumru'dur. Sumru ise hem Çarşamba Karısı'dır hem Yiyici Delbegen'dir. Çarşamba Karısı çengelliğe yüzünden özgür iradesini yitirdiğinde Delbegen'e dönüşüyor olabilir. Çarşamba Karısı hürdür ama Yiyici Delbegen tutsaktır." (Savaş, 2018: 170)

Bu örnekler çoğaltılabilir. Burada en dikkat çekici unsur, Umay Ana'nın türevleri olarak karşımıza çıkan bu sembollerin insana atfedilmiş olmasıdır. Romanda Al Karısı'nın özelliği olan çengelli iğne motifi Çarşamba Karısı'na verilmiştir. Çengelli iğnenin ikiz kardeşlerden birine takılması sonucu Delbegen'in tutsağı hâline gelmiştir.

"Çengelliğneyi çıkarmamız gerek."

"Delbegen'i etkisiz hale getirebilerseniz çengelliğe tılsımı da kendiliğinden çözüldür. Çengelliğneyi çıkarmaya muvaffak olabilirsiniz Delbegen'in kudreti eriyip tavsar." (Savaş M. , Çarşamba Karısı Cinayetleri, 2018, s. 132)

"Çengelliğneyi Sumru'ya takmışlar. Sen Sumru değilsin."

"Çarşamba Karısı benim ikizi mi yani?"

"Hiç şüphe yok." (Savaş, 2018: 167)

Romanda sık sık geçen küpe ifadesi de çengelli iğne görevi görmektedir. Yani romanda küpe kime takılırsa o da Delbegen'in tutsağı olmakta ve onun emirlerini yerine getirmek zorunda kalmaktadır.

"Küpe sende mi hala?" diye sordu boz ihtiyar Ramses Baba.

"Zivircik çalısının burnuna takalım onu. Mutabık mıyız patron?" (Savaş, 2018: 104)

"Küpeyi sana nerede taktılar?"

Ses yok.

"Farkındayım, hatırlamıyorsun bile."

"Küpeyi burnumdan çıkarmayı hep istedim. Kaç kez elim küpeye takıldı."

"Bunun farkındayım. Kendi iradenle çıkarmaya cesaret edemezdin." (Savaş, 2018: 142)

17. Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Kongresi Tam Metinleri

Alıntılardan da anlaşılacağı üzere yazar, çengelli iğne motifini yeniden yorumlamıştır. Kölelik dönemine atıfta bulunan yazar, o dönemde kölelerin burnuna takılan hızmayı çengelli iğne olarak görmekte ve Delbegen'i ise kölenin efendisi olarak ele almaktadır. Buradaki Delbegen de esasen Türk mitolojisindeki kötücül varlıklardan Celbegen'i temsil eder. Türk mitolojisinde genellikle yer altıyla ilişkili kötücül varlıklardan biri olarak düşünülen Celbegen, insan eti yiyen, yedi, yetmiş veya yetmiş yedi başlı demonik bir varlık olarak tasavvur edilir (Dilek, 2021: 206). Yazar, diğer kurmaca metinlerinde sıklıkla yararlandığı gibi, Türk mitolojisindeki demonik varlıklardan birini anlatısına yerleştirmiş ve çeşitli konu ve karakterlerle ilişkilendirerek işlemiştir.

Bu örneklerin yanı sıra Metin Savaş, Dede Korkut Kitabı'nın sekizinci hikâyesinde anlatılan Tepegöz'ü de romana dâhil etmiştir. Dede Korkut hikâyesinde Tepegöz'ü koruyan yüzüğü sihirli bir tılsım olarak göstererek bu tılsımı çengelli iğne görevi görmesi için değiştirmiş ve modern dönemde var olan küpeye/hızmaya benzetmiştir.

"Tepegöz'ün peri anası gelip oğlunun parmağına bir yüzük geçirdi, oğul sana ok batmasın, tenini kılıç kesmesin dedi."

Koca Konur istifini bozmuyor veya bozamyordu. Tekrar geçirdi. Dip oda kerhanenin belki de en iğrenç odasıydı. Kusmuk kokuyordu. Polis şefi onun burnunu kerpeten gibi sıkarken sordu:

"Tepegöz'ün yüzüğünden kaç küpe üretebildin?"

"Ben olduğumu nasıl anladınız?"

"Küveli tutsakların ortak yanı hepsinin de teninin kehribar sarısı olmasıydı."

...

"Tepegöz benim oğlum idi."

"Oğuzza zeval getirdin bre çoban!" (Savaş, 2018: 228-229)

Metin Savaş'ın Harun Görücüler ile yapmış olduğu bir röportajda bu romanın arka planında Balıkesir'in İvrindi ilçesindeki halk inanışına dayandığını belirtmiştir. "Çarşamba Karısı bizim kasabanın bir efsanesidir." (Görücüler, 2018). Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki yıllardır bildiği bu efsaneyi postmodern teknikler kullanarak modern çağa uygun olarak yeniden yorumlamıştır.

Kargalar Derneği

Metin Savaş'ın 2010 yılında kaleme aldığı Kargalar Derneği, diğer romanlarına göre oldukça hacimlidir. Roman başından sonuna kadar Türk kültür tarihinde önemli bir rolü bulunan Köroğlu-Ayvaz çatısı üzerine inşa edilmiştir (Görücüler, 2018: 166). Diğer bir yandan da Türk mitolojisinde Yada/Yağmur Taşı olarak bilinen ve bereketi simgeleyen taşın arayışı söz konusudur. Esasen yazar, mitolojik anlatılardaki kahramanın arayışından hareketle anlatısını kurgulamıştır. Zira mitolojik anlatılarda kahramanlar, mutlaka bir arayışın içindedirler. Hatta bu arayış, mitik kahramanın ana eylemidir. Bu arayış, değişik kültürlerde muhtelif şekillerde tezahür edebilir. Örneğin Sümer-Babil kahramanı Gilgamesh ebedî hayat arayışında iken, Atina'nın efsanevi kralı Theseus Labirent'te Minotor'u ve Atina yolculuğunda babasını arar. Aynı şekilde Kral Arthur'un şövalyeleri Kutsal Kâse'yi ararlarken, İason Altın Post'u arar. Bu arayış

17. Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Kongresi Tam Metinleri

sırasında kahramanlar, mutlaka çeşitli engeller ve sınavlarla karşılaşır (Leeming, 2020: 333-334). İşte mitik kahramanın arayışını esas alan Metin Savaş da gizemli Yada taşı etrafında kurguladığı eserinde bu arayışı konu edinir. Mukaddes emanet şeklinde geçen yada taşının muhafızları ile onu ele geçirmek isteyen kötücül güçler arasındaki mücadeleyi işleyen anlatıda mitik sembol ve figürler yeniden yorumlanır.

Yazar, kurmaca eserinde Köroğlu Destanı'ndaki Köroğlu ile Ayvaz ilişkisini de esas alarak karakterlerini oluşturur. Bilinildiği gibi Köroğlu anlatısının Türk Dünyasında pek çok varyantı bulunmaktadır. Bunlardan öne çıkan varyant ise Anadolu sahasında bilinen varyanttır. Buna göre Köroğlu'nun babasının Bolu Beyi'ne iki tane tay getirmesi ve tayları beğenmeyen Bolu Beyi'nin babasının gözlerini kör etmesidir. Bu olay üzerine Bolu Beyine düşman olan Köroğlu babasının intikamı için Bolu Beyi ile savaşı (Sümer & Albayrak, 2002: 268-270). Romanda ise bu olay daha çok Köroğlu-Ayvaz söylemleri ile karşılık bulmaktadır ve amaç Karanlık Güçlerden kutsal emaneti korumaktır:

"İşte benim Köroğlu-Ayvaz ikilisine kuramsal yakınlığım buradan geliyor. Buldumcuk biraderimde isyanın ameliyesi vardı, bendeyse nazariyatı. Kim derdi ki, müsamere sahnelerinin kötü adamı Bolu Beyi yıllar sonra son değiştirecektir ve Köroğlu esvabıyla devasa şehrimizdeki tehlikeli mücadelesine soyunacaktır. Galiba bu tezatlık benim kaderimde vardı, yani yazgım böyleydi." (Savaş, 2010: 378).

Söz konusu romandaki Çöpten Çelebi-Buldumcuk, Buldumcuk-Pusarik ve son olarak Kaldırım Kargası-Pusarik isimli karakterler, Köroğlu-Ayvaz ilişkisi bağlamında değerlendirilmiştir. Bu değişimler aşıklık geleneğindeki usta-çırak ilişkisine benzetilmiştir. Buradaki ilişki edep-erkan gibi değerlerin ustadan çırağa aktarılmasıdır (Haşhaş, 2016: 37).

"Zenginden alıp fakire vermek felsefesi diyoruz biz buna." Sırdır ama bu. Aramızda kalacak. Hayrın da hasenatın da reklamı olmaz. Doğru muyum?"

"Robin Hood gibi mi?"

"Köroğlu gibi!"

"Buradaki Ayvaz kim oluyor? Çelebi babana bi yoldaş lazım. Görenek böyle."

"Sen!"

"Ha?"

"Seni niye aramıza aldık sanıyorsun aptal! Çelebi babam o hat levhasını senin dairene neden kendi elleriyle astı?"

"Faruk olana yaraşır surette adaletin muhafızı olunuz!"

"Jeton düştü mü şimdi? Budala!"

"Ama ben..."

"Ama sen? Avanak! Ayvaz'ın önde gideni olacaksın. Yazgılısın buna. Seçim hakkın yok. Kölemizsin bizim." (Savaş, 2010: 103).

"İki kafadar, Köroğlu-Ayvaz, Buldumcuk-Pusarik... (Savaş, 2010: 281).

17. Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Kongresi Tam Metinleri

"Aziz kardeşim, sen bu mektubu okuduğun sırada ben herhalde taşlı köyün muhtarlığına adaylığımı koymuş olacağım. (Bu türden mektuplar neden hep basmakalıp cümlelerle başlıyor bilemeyeceğim, fakat tekdüzeliği biraz olsun örselemiş bulunuyorum.) Başımdan geçenleri burada tekrarlamaya lüzum yoktur, seninle defalarca konuştuk biz. Zekana her zaman güvenmişim ve işte sırf bu nedenle emaneti sana bırakıyorum. Köroğlu'ndan Ayvaz'ına bayrak teslimi." (Savaş, 2010: 300).

Yazar romanını kurgularken mitoloji de var olan iyi-kötü çatışmasını Köroğlu-Bolu Beyi karşıtlığı olduğu kadar Tepegöz-Oğuzlar olarak da tasvir etmiştir (Görücüler, 2018: 156). Mitik düşüncenin ana konusu olan söz konusu çatışma, romanda Kargalar Derneği-Karanlık Güçler, Çömçe Gelin-Tepegöz gibi çeşitli karşıt grupların çatışmasıyla karşılık bulur. Anlatıdaki Tepegöz karakteri yeniden yorumlanmıştır. Dede Korkut Kitabı'nda Oğuz alplarını yiyen Tepegöz romanda kadınlara düşmandır. Bunun sebebi romanda şöyle anlatılır:

"Kadın eli... Kutsal hazinenin enerjisi seçilmiş kadınların temâsiyle aktif hale gelebiliyor. Ve seçilmiş kadınların sayısı bir elin on parmağı kadar bile değil." (Savaş, 2010: 351).

Romanın Necati Gültepe'nin "Türk Kadın Tarihine Giriş" isimli aşağıdaki alıntısıyla başlaması da kadınların neden önemli olduğunu göstermesi açısından önemlidir:

"Tûranlı kadınlar, kadim zamanlardan on üçüncü yüzyıla kadar Amazon ve Alp Savaşçı Kadın genetiğini Anadolu'ya kadar taşımış, son olarak burada Osmanlı Devleti'ni kurarak tarih sahnesinden belki de şimdilik çekilmiş, ya da uykuya yatmıştır. Kim bilir!" (Savaş, 2010: 5).

Bu ilk alıntıdan sonra romanda sanki Türk kadını uykusundan uyanmış ve kutsal hazineyi korumak için mücadele etmeye başlamışlardır. Romanın başında karşımıza çıkan çiçekçi kız, Sarıkız, Çömçe Gelin, Yağmur Yaldırak ve Eylül gibi kadın kahramanlar bu görevi üstlenmiştir. Romanda bu taşın asıl koruyucusu olarak karşımıza Çömçe Gelin çıkmaktadır. Abdülkadir İnan'ın 1929-1930 yılında yapmış olduğu saha araştırması sırasında "yağmur tılsımı" olarak Çömçe Gelin oyunundan şöyle bahseder:

"Kuraklık zamanında çocuklar toplanıp bu oyun için bir büyük tahta kepeyi çocuk gibi giyindirirler ve bir ağacın ortasına bağlayıp iki ucundan iki çocuk tutar. Böylece çocuklar ev ev gezerek:

"Çömçe Gelin ne ister çömçe gelin su ister

Ver Allahum, ver! Yağmur ile sel!

Koç koyun kurban, göbekli harman,

Yaz yağmuru yalancı gâvur kızı dilenci

Ver Allahum, ver! Yağmur ile sel!

Koç koyun kurban, göbekli harman!" (İnan, 2020: 168)

Görüldüğü üzere Çömçe Gelin Anadolu'da yağmur yağması için çocukların oynadığı bir oyun olarak karşımıza çıkmaktadır. İbrahim Dilek'in "Türk Mitoloji Sözlüğü"nde ise, "Yağmur yağdırmak için yapılan pratiklerden biridir." (Dilek, 2021: 261) şeklinde tarif edilir. Romanda da Çömçe Gelin'i ilk olarak bir bez bebek olarak görmekteyiz. Bu bebeğin canlanması ve kutsal emaneti korumaya çalışması ise oldukça fantastiktir.

"Tepegöz çömeldi, boncuk gözlü bez bebeği boğazından kavracağı gibi fırlatıp attı..."

17. Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Kongresi Tam Metinleri

"Bez bebeğin eğri büğrü yüzü aykırı bir çehre değildi de, sanki kızıl peçeli kızın o olağanüstü güzellikteki yüzüydü. Bez bebeğin boncuk gözlerinde yapay bakışlardan ziyade Çömçe Gelin'in gölgeli nazarları vardı. Tepegöz'e o an için öyle göründü ki, bez bebeğin bütün duruşuna kızıl peçeli kızın tasviri sinmiştir ve Çömçe Gelin ile bez bebek aynı ruhun iki ayrı bedenidir." (Savaş, 2010: 471-472).

Romanda Çömçe Gelin'in ortaya çıkması postmodern unsurlarla açıklanmaya çalışılmıştır:

"Pusarık'ın zihniyse şimdi berraktı, en azından kahvenin dumanaltında kalmaya mahkûm mezbele havası kadar bulanık değildi, havsalası bir aspiratör gibi pek çok ihtimali çekebiliyor ve dimağında o ihtimalleri postmodern tasavvurla şekillendirebiliyordu: a- Çömçe Gelin bezden bir bebek iken her nasılsa canlanmıştır; (herhalde kasabadaki infilâkın yarattığı enerjiyle). b- Çömçe Gelin bizim Kötürüm Sarıkız'ın paralel evrendeki muadilidir; (bu durumda ikisinin de aynı anda ölmesi gerekirdi, çünkü, muadil unsurların varlıkları derecesinde yoklukları da muadil olmak icap eder.) (...) e- Çömçe Gelin çağlar ötesi bir fenomen olmakla düpedüz mitolojik bir tasavvurdur. F- Hiçbiri değil. G- Kurt gibi açım." (Savaş, 2010: 341).

Ayrıca Çömçe Gelin'e Umay görevi de yüklenmiştir. O da tıpkı Umay gibi ok atar kılıç sallar:

"Çömçe Gelin'in silueti kesif sistabakası içinde boz bulanıktı, sırtında okluğa benzer bir şey taşıyordu, elindeyse kurulu bir yay vardı." (Savaş, 2010: 283).

"Hemen ardından inanılmaz bir şey oldu ve bir ok vızıltısı çakır gözlerimin önünden akıp giderek Tepegöz'ün tam alnının orta yerine mihlanıp kaldı

Tepegöz, omzundaki tuhaf silahıyla beraber devrildiğinde, Çömçe Gelin, kendi çevresini kuşatan sis bulutunun içinden boncuk gözleriyle bana bakıyordu." (Savaş, 2010: 538).

Metin Savaş romanını yazarken bazı mitolojik olayları değiştirmeyi seçmiştir. Örneğin Tepegöz'e annesi tarafından verilen ve derisine ok batmamasına, kılıç kesmemesine sebep olan yüzük roman kahramanlarından Çömçe Gelin'e bir zincir olarak verilmiştir:

"Beni de oklayacak mısın?"

Çömçe Gelin bu gereksiz söze cevap yetiştirmek yerine kendi boynundaki gümüş zinciri çıkardı ve genç adamın boynuna geçirdi;

"Tılsımdır bu. Ok işlemezsin diye. Ve kurşun." (Savaş, 2010: 347).

"Uzun zamandan beridir boynumda gururla taşıdığım tılsımlı gümüş zinciri tek hamlede kopartarak okçu kadından tarafa fırlatıp attım. Çömçe Gelin onu havada yakalamış, sağanak yağmurda dağılan saçlarını silkeledikten sonra da kıvrak, ama kadın cinsine has zarif bir el hareketiyle sırtındaki ok kuburuna bırakmıştı. Artık ona kurşun işlemeceğinden tastamam emin olabilirdim." (Savaş, 2010: 539).

Bu cümlelerden de anlaşıldığı üzere yazar mitolojik öğeleri yeniden yorumlamıştır ve farklı bir yorumlar getirmiştir.

Romanın leitmotifi olarak karşımıza çıkan nesnesi ise Ya Da/Yağmur Taşıdır. Yada Taşı, Türk kavimlerinde eski devirlerden itibaren var olduğuna inanılan, yağmur ve kar yağdırma özelliği bulunan bir taş olarak bilinmektedir (İnan, 2020: 164). Bu taşın beze sarılıp sandıkta saklanması gerektiği inancı da oldukça hâkimdir (Dilek, 2021: 196).

17. Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Kongresi Tam Metinleri

Romanın ilk satırlarından son satırlarına kadar Yağmur Taşı/Yada Taşı okuyucuya bir şekilde hissettirilmiş fakat ismi verilmemiştir. Romanda bu taş kutsal emanet olarak geçer. Kargalar Derneği üyeleri ve Karanlık Güçler roman boyunca bu taşın peşindedir.

“Çömçe Gelin niye burda? Neden bizim şehrimizde? Avcı kızımız burada mukaddes emanet için ortaçağdan gelmiş ya da gönderilmiş olabilir mi?” (Savaş, 2010: 321).

“Çoluk çocuğun bilez dediği misket iriliğinde, yemyeşil, tostoparlak, sanırım kadim ustalar tarafından işlenmiş olduğu için yüzeyi pürüzsüz, göz kamaştırıcı pasparlak bir obje.” (Savaş, 2010: 451).

“Tepegöz hâlâ kararlı, önüne ilk çıkan bölmenin örtüsünü aralayarak süzüldü ve orada, tam karşıda bir sandık gördü. Bu sandık öyle bir sandıktı ki, en kıymetsiz şeylere tamah etmeye eğilimli tamahkarlar bile dönüp bakmazlardı ona. Eski püskü, âhu gitmiş vâhu kalmış bir paçaoraydı.” (Savaş, 2010: 473).

Romanın sonlarına doğru ise kutsal taşın ne olduğu açıklanmıştır:

“Çömçe Gelin iki adım öne çıktı, kolunu tiksintiyle uzatarak Tepegöz’ün demir tokalı kemerindeki Yağmur Taşı’nı çekti aldı.” (Savaş, 2010: 478).

“Yağmur Taşı’nı alıp gitmesine izin veremem!”

Çömçe Gelin ulur gibi, kanlı bozkır rüzgarının sesiyle konuşuyordu;

“Sizler Yağmur Taşı’nı artık hak etmiyorsunuz!”

Ve gözden kayboldu. Sağanak yağmurun altında, kendi çevresini kuşatan sis bulutunun içinde yükselerek Yağmur Taşı’yla birlikte ansızın görünmez oldu. (Savaş, 2010: 541).

Alıntılardan da anlaşılacağı üzere Metin Savaş Kargalar Derneği isimli romanında çeşitli kültürel kodları kullanmıştır. Uygurların Göç Destanı’nda var olan Yada Taşı/Yağmur taşı çerçevesi altında bulunan bu roman modernize edilerek okuyucusuna sunulmuştur. Romanda bahsedilen kutsal emanetin ne olduğunu bilmek için okuyucu ön bilgiye sahip olmalıdır. Bunun yanında Tepegöz, Çömçe Gelin, Büyük Birader, Türk Gizli teşkilatı gibi romanda bahsedilen sembollerde ön okuma yapmadan anlaşılması oldukça güç sembollerdir. Bunun sebebi ise Metin Savaş’ın mitoloji de var olan bu sembolleri modernize etmesidir.

Sonuç

Edebiyat ve mitoloji ilişkisi bağlamında incelenen Metin Savaş’ın romanları, söz konusu ilişkinin mahiyetinin değişik yönlerinin tespit edilmesi açısından önemli veriler sağlamaktadır. Modern edebî metinlerde sıklıkla kaynak olarak kullanılan mitoloji, Metin Savaş’ın ele alınan kurmaca eserlerinde de temel kaynaklar arasındadır. Metin Savaş şimdiye kadar göz ardı edilmiş olan Türk mitolojisinin sembol ve figürlerini postmodern tekniklerle yeniden yorumlayarak kullanmıştır. Okuyucuyu mitolojiye yönlendiren ve mitik sembolleri çözümlemeye sevk eden bu tür eserler Türk mitolojisinin zenginliğini gözler önüne sermektedir. Erlik, Çarşamba Karısı Cinayetleri ve Kargalar Derneği ışığında Türk mitolojisine ait unsurlar yeniden üretilmiş ve günümüz dünyasına taşınmıştır. Metin Savaş romanlarını kurgularken Erlik’i yer altı dünyasından çıkartmış, Umay’ın özelliklerini değiştirmiş ve Köroğlu-Bolu Beyi ikilisini günümüz dünyasına taşımıştır. Böylelikle postmodern kurguya derinlik katan yazar, bilinçli bir şekilde mitik sembollerin anlam dünyasını genişletmiştir. Bu bakımdan Türk mitolojisine ait

sembol ve figürleri, didaktik bir anlatıma başvurmadan başarıyla kullanmış ve yeniden üretmiştir.

Kaynakça

- Bayat, F. (2007). *Türk Mitolojik Sistemi I*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Çobanoğlu, Ö. (2021). *Türk Halk Kültüründe Memoratlar ve Halk İnançları*. Ankara : Akçağ Yayınları.
- Dilek, İ. (2021). *Türk Mitoloji Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Eliade, M. (2018). *Mitlerin Özellikleri*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Görücüler, H. (2018). *Metin Savaş ve Romancılığı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Geybullayev, G., & Rızayeva, V. (1999). Eski Türklerde Umay Tanrıçası. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 215-218.
- Haşhaş, S. (2016). *Bağlama Öğretimi/Öğreniminde Geçmişten Günümüze Usta-Çırak İlişkisi. İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 35-41.
- Hallaç, A. T. (2022). *Türk Dünyasında Alkarısı. Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnan, A. (2020). *Tarihte ve Bugün Şamanizm: Materyaller ve Araştırmalar*. Ankara: Altınordu Yayınları.
- Leeming, D. A. (2020). *A'dan Z'ye Dünya Mitolojisi: Dünya Halklarının Tüm Yarattığı, Tanrı ve Kahraman Mitleri*. Çev. N. Soysal. İstanbul: Say Yayınları.
- Öztürk, V. K. (2018). *Metin Savaş'ın Kurmaca Eserlerinde Metinlerarası İlişkiler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Polat, İ. (2018). *Halk İnanışlarında Çarşamba Gününün Uğursuzluğu ve Cinlerle Olan İlintisi. International Conference On Management And Social Sciences (S. 178-184)*. İstanbul: Dr. Kıyal Kamchybekova Abdiraim.
- Potapov, L. P. (1996). *Etnografik Verilerin Işığında Eski Türklerin Tanrısı Umay*. Çev. M. Duranlı. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, (1), 213-233.
- Sümer, F., & Albayrak, N. (2002). Köroğlu. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. (26), 268-270.
- Savaş, M. (2010). *Kargalar Derneği*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Savaş, M. (2012). *Erlık*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Savaş, M. (2018). *Çarşamba Karısı Cinayetleri*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Savaş, M. (2022). *Umay Ana'nın Çalıklar Mitolojisi Yorumlarken*. Ankara: Çolpan Yayınları.
- Tökel, D. A. (2001). Sanat ve Edebiyatın Kaynağı Olarak Mitler. *Bilig*. (16). 59-81.

Yeşil, Y. (2012). Türk Dünyasında Geçiş Dönemi Ritüelleri ve Bu Ritüellerde İcra Edilen Türler. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.